

Crònica d'un homenatge sentit: presentació del llibre en memòria de María José Báguena. València, Institut Interuniversitari López Piñero, Palau de Cerveró, 9 de novembre de 2023.

El propassat dia 9 de novembre de 2023, va tenir lloc al Palau de Cerveró de la ciutat de València, seu de l'Institut Interuniversitari López Piñero, la presentació del llibre *Pensar la medicina amb la història: homenatge a la professora María José Báguena Cervellera*, editat per José Ramón Bertomeu i Carmel Ferragud, professors d'història de la ciència de la Universitat de València i investigadors de l'esmentat Institut, un llibre col·lectiu que ha estat publicat pel Servei de Publicacions de la mateixa Universitat de València. En l'acte participaren els autors esmentats i també María Isabel Porras Gallo (Universidad de Castilla-La Mancha) i Rosa Ballester Añón (catedràtica emèrita d'Història de la Ciència, Universitat Miguel Hernández d'Elx). Entre el públic assistent, presencialment i en línia, hi havia alguns dels setze investigadors i investigadores que han col·laborat en aquest volum, que ret homenatge a la professora María José Báguena (1956-2021), com també hi eren altres companys i deixebles que la conegueren i la tractaren durant molts anys.

L'acte volia anar més enllà de les presentacions convencionals i quasi obligatòries que se solen fer dels llibres acadèmics, i es va convertir en un altre homenatge emocionat a la professora Báguena. No podia ser d'una altra manera, perquè ella va ser durant quatre dècades professora del Departament d'Història de la Ciència i Documentació de la Universitat de València i investigadora de l'Institut López Piñero.

Carmel Ferragud va fer de mantenidor, tot introduint les intencions de l'acte com també presentant els altres tres participants de la taula. Bertomeu i Ferragud parlaren del llibre com un recull dels canvis que la història de la medicina ha experimentat durant les darreres dècades. L'ampliació dels temes, els personatges i els espais; la introducció de noves fonts, l'augment del nombre de professionals i també l'ampliació dels itineraris formatius, tant des de l'àrea de la biomedicina com des de les àrees de la història, l'antropologia o la sociologia.

Finalment, i en part com a resultat d'aquests canvis, n'han sorgit nous públics lectors, des de personal sanitari i estudiants de medicina fins a associacions de pacients, grups d'activistes o ciutadania en general. Comentaren com la professora María José Báguena Cervellera va estar testimoni i protagonista destacada de tots aquests canvis al llarg dels més de quaranta anys de dedicació plena a la història de la medicina. Els seus treballs giraren al voltant de temes com la història de les malalties, les epidèmies, les vacunes, la higiene o la medicina valenciana, entre molts altres. Aquestes qüestions poden rastrejar-se en els capítols del llibre col·lectiu, que no és sinó la continuació d'un llarg diàleg entre els autors i les autores amb la professora Báguena. Els capítols enllacen amb la tradició historicomèdica valenciana que ella va conrear amb la doble perspectiva procedent, per una banda, del seu íntim coneixement de les tècniques tradicionals i, per una altra, de l'assimilació creativa de nous corrents historiogràfics. A més d'un petit homenatge pòstum, aquest llibre és també una introducció a les diverses formes de pensar i escriure la història de la medicina durant les primeres dècades del segle XXI.

A les professores Rosa Ballester i María Isabel Porras va correspondre fer una semblança de la professora Báguena, des de la perspectiva de la companyonia i l'amistat teixides arran de moltes hores de compartir projectes de recerca, de viatjar a arxius i de participar en congressos. Les seues intervencions transitaren pels moments inicials d'establir la coneixença amb l'amiga, fins al trist desenllaç de la seua malaltia i el decés. L'emoció, i també les llàgrimes, no pogueren ser contingudes. No debades, una de les coses que paguen la pena d'aquest ofici d'historiadors, on molt sovint s'han de fer moltes hores de recerca en solitari, és poder compartir, debatre i dialogar amb aquells que s'estimen l'ofici i s'hi dediquen en cos i ànima. Tenir interlocutors com María José Báguena fa que l'esforç pague més la pena.

Carmel Ferragud

Institut Interuniversitari López Piñero – Universitat de València

ORCID: 0000-0002-9756-9257